

EDUCAȚIA SEXUALĂ – CUM O FACE ȘCOALA ȘI CE POATE FI DIFERIT?

Chișinău, 2021

EDUCAȚIA SEXUALĂ – CUM O FACE ȘCOALA ȘI CE POATE FI DIFERIT?

Chișinău, 2021

Raportul „Educația sexuală în Republica Moldova – cum o face școala și ce poate fi diferit?” este realizat de către Platforma Copiilor, ghidată de Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC) și susținută de către OAK Foundation, Workshop for Civic Initiatives Foundation, Suedia și Save the Children.

Inițiatori/toare și consultanți/tante: Elvira Drangoi, Gheorghe Galbura, Aisu Isacov, Romana Vasilachi, Anastasia Suslov, Adriana Petrari

Coordonatoare și facilitatoare: Irina Gușan

Expertă: Bogdana Bursuc

Contribuție: Rodica Caimac, Adriana Bordeniuc, Smiljana Frick

Membrii/membrele Platformei Copiilor: Daniela Caimac, Andreea Cazacu, Stas Cebotari, Maria Chiseliță, Simona Ciumaș, Daniel Gajim, Adelina Istrati, Laura Lisnic, Maria Nistor, Diana Obleac, Liviu Pașa, Alexandra Praguza, Ana Samohvalov, Ecaterina Sanduța, Alina Tamazlîcaru, Costel Ioan Vrabie

Design grafic și machetare: Inesa Papucciu

Alte rapoarte ale copiilor și materiale despre drepturile copilului pot fi găsite la adresa:

Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile copilului
Str. E. Coca 15, Chișinău, MD 2008, Moldova
Tel./Fax: 71-65-98, 74-78-13
Email: ciddc@yahoo.com
Web: <http://www.drepturilecopilului.md>

Conținutul, opiniile, modul de expunere sau prezentarea grafică a informației ce se conțin în publicație nu reflectă neapărat punctul de vedere al agențiilor finanțatoare.

Chișinău, 2021

CUPRINS

4	INTRODUCERE
4	Context
5	Obiectivul cercetării
5	METODOLOGIE
6	Stabilirea grupurilor țintă
6	Vârsta adolescenților
6	Tipul instituției și clasa/anul de studii
7	Stabilirea metodei de cercetare
8	REZULTATELE CERCETĂRII
21	Setea de informație despre educația sexuală
26	Tabu și rușine
21	Curajul de a preda educația sexuală la școală
26	Nu discutăm mare lucru. Cu unele excepții
21	Se predau doar riscurile contactului sexual
26	Nevoia de o abordare umană
11	CONCLUZII
11	RECOMANDĂRI
11	REZULTATELE DETALIAATE ALE CERCETĂRII CANTITATIVE
21	Răspunsurile copiilor la chestionar
26	Răspunsurile profesorilor la chestionar
11	ANEXE
21	Ghidul de interviu semi-structurat pentru focus-grupul cu profesorii
26	Ghidul de interviu semi-structurat pentru focus-grupul cu părinții
21	Ghidul de interviu semi-structurat pentru focus-grupul cu adolescenții

INTRODUCERE

CONTEXT

Educația sexuală reprezintă o parte a unei educații mai generale, astfel aceasta influențează dezvoltarea personalității copilului. Prin natura sa preventivă, educația sexuală nu doar contribuie la prevenirea consecințelor negative pe planul sexualității, ci și la îmbunătățirea calității vieții, sănătății și bunăstării. Astfel, educația sexuală contribuie la promovarea sănătății în general.

Sănătatea sexuală reprezintă o stare de bine fizică, emoțională, mentală și socială legată de sexualitate; nu reprezintă doar absența unei boli, disfuncții sau infirmități. Sănătatea sexuală implică o abordare pozitivă a sexualității și relațiilor sexuale, bazată pe respect, precum și posibilitatea de a avea experiențe sexuale în siguranță și plăcute, fără coerciție, discriminare și violență. Pentru ca sănătatea sexuală să fie atinsă și menținută, drepturile sexuale ale tuturor persoanelor trebuie respectate, protejate și împlinite. OMS, 2006.

Dreptul la informare și educație este inclus explicit în această definiție. În același timp, unele dintre drepturile menționate au fost concepute pentru persoane adulte, ca punct de referință. Aceasta înseamnă că nu toate acele drepturi sunt aplicabile copiilor și adolescenților: căsătoria consensuală sau dreptul de a decide asupra procreării, acestea nu sunt aplicabile în cazul copiilor sau adolescenților. Biroul Regional al OMS pentru Europa și BzGA Standarde pentru educația sexuală în Europa, 2010

[Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului](#) (CIDDC) este o organizație nonguvernamentală, fondată în anul 1999, cu misiunea de a contribui la crearea unui mediu favorabil pentru realizarea drepturilor copilului.

CIDDC sprijină copiii în procesul de monitorizare a propriilor drepturi. În luna februarie 2017, o delegație de adolescenți din Republica Moldova a prezentat Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului raportul privind [Respectarea drepturilor copilului](#). Acest raport reflectă viziunea copiilor despre modul în care sunt respectate prevederile Convenției cu privire la Drepturile Copilului în Republica Moldova. Unul dintre drepturile care au fost monitorizate este dreptul la sănătate, aspectul legat de sănătatea sexual-reproductivă a adolescenților. Constatările acestui raport pe segmentul dat confirmă necesitatea abordării subiectelor legate de sănătatea sexual-reproductivă în cadrul disciplinelor școlare și elaborarea unui studiu/unei cercetări privind competențele adolescenților în domeniul sănătății sexual-reproductive pe diferite regiuni și criterii demografice.

Iar în 2020, ca urmare a solicitărilor venite din partea grupurilor de elevi implicați în diverse activități, CIDDC și-a propus elaborarea primului studiu privind educația sexuală în Republica Moldova realizat de către adolescenți.

În contextul lipsei de informații pe acest subiect și al comunicării deschise între actorii ce pot influența abordarea educației sexuale, inclusiv în școli, unul dintre scopurile acestui studiu este de a încuraja explorarea/învățarea perspectivelor diferitor părți implicate în acest proces, în special ale copiilor, părinților și cadrelor didactice. De asemenea, studiul își propune să contribuie la o colaborare mai strânsă între toți actorii ce influențează educația și educația sexuală în mod special.

OBIECTIVUL CERCETĂRII

Obiectivul studiului privind educația sexuală în școală este de a determina și documenta modul și măsura în care acest subiect este abordat în instituțiile de învățământ și cum acest lucru ar putea fi îmbunătățit din perspectiva actorilor interesați, inclusiv a adolescenților, părinților și profesorilor.

METODOLOGIE

CIDDC a asigurat crearea și facilitarea grupului consultativ de adolescenți – Platforma Copiilor, care a avut un rol activ în procesul de cercetare și elaborare a studiului, fiind implicat la toate etapele. Experta a lucrat în strânsă colaborare cu echipa CIDDC și grupul consultativ de adolescenți. Cercetarea a fost efectuată prin metode calitative și cantitative la inițiativa grupului consultativ de adolescenți. Implicarea grupului consultativ de adolescenți a urmat principiile: Spațiu, Voce, Ascultare, Influență, așa cum sunt ele recomandate de modelul Lundy de participare și Standardele de participare a copilului.

Copiii au fost împuterniciți să influențeze, să conducă procesul de cercetare și să ia parte la cele mai importante etape ale cercetării, atât pentru a consolida rolul lor în luarea deciziilor ce țin de dreptul lor la educație, cât și pentru a oferi un model de participare a copiilor într-un proces ce-i afectează.

Pe parcursul cercetării, au fost mai multe întâlniri online în care adolescenții din grupul consultativ au fost educați cu privire la ceea ce reprezintă educația sexuală, care este obiectivul cercetării de față, ceea ce reprezintă o cercetare calitativă, o cercetare cantitativă, diferențele dintre ele, astfel încât aceștia să aibă o părere informată și să

să-și poată exprima propria perspectivă și să își aducă contribuția pe parcursul desfășurării studiului.

Grupul de adolescenți a contribuit la stabilirea grupurilor țintă în cadrul cercetării, elaborarea ghidului de interviu pentru focus-grupuri și a chestionarelor, propunând întrebări sau direcții de cercetare. Odată ce participanții la focus-grupuri au fost selectați, în baza criteriilor elaborate împreună cu adolescenții, ultimii au fost instruiți despre modul de desfășurare a unui focus-grup și rolul facilitatorului în acest proces. După ce au participat în calitate de observatoare la focus-grupurile cu adulții, patru adolescente au facilitat de sine stătător cele două focus-grupuri cu semenii. Iar la etapa de analiză a datelor colectate, grupul a contribuit atât la identificarea patternurilor în opiniile exprimate în timpul focus-grupurilor, cât și la formularea constatărilor bazate pe rezultatele chestionarelor. Participarea la toate aceste etape a ajutat grupul să formuleze concluziile cercetării și să elaboreze o serie de recomandări pentru diverși titulari de obligații.

STABILIREA GRUPURILOR ȚINTĂ

Pentru realizarea cercetării au fost luate în considerare grupurile țintă direct implicate: elevii, profesorii și părinții.

VÂRSTA ADOLESCENȚILOR

14 ani – 18/19 ani

TIPUL INSTITUȚIEI ȘI CLASA/ANUL DE STUDII

Gimnaziu – clasele 8-9; Liceu – în învățământ general (ÎG) clasele 11-12, iar în învățământ profesional tehnic (ÎPT) – anii de studii 2-3, atât din mediul urban, cât și rural.

Opinia adolescenților a fost ca la recrutarea **părinților și profesorilor** să nu să ținem cont dacă au sau nu legătură cu adolescenții care participă la studiu.

Atât diseminarea chestionarelor, cât și recrutarea părinților, profesorilor și adolescenților ce au participat la focus-grup a fost realizată prin intermediul unui anunț public distribuit pe paginile Platformei Copiilor și ale CIDDC pe rețelele de socializare și pe adresele electronice ale părinților, profesorilor și adolescenților cu care CIDDC este în contact. Participanții focus-grupurilor au fost selectați astfel încât să fie asigurată diversitatea de vârstă, sex, regiune de trai, experiență de muncă, în cazul profesorilor, sau vârsta copiilor, în cazul părinților.

În total, în cadrul cercetării a fost consultată opinia a

345

DE CADRE DIDACTICE

1423

DE COPII

STABILIREA METODEI DE CERCETARE

Datele cuantificabile au o mare valoare când scopul este cel de predicție și control al unui fenomen. Când se vizează, de exemplu, înțelegerea unui fenomen cum este comportamentul uman, datele obținute prin metode calitative prezintă o valoare deosebită (Guba & Lincoln, 1994). Paradigmele de cercetare calitativă oferă metode sistematice de examinare a realității construite social, de evidențiere a complexității și variabilității individuale și oferă posibilitatea construirii și verificării de teorii. De aceea, cercetarea calitativă reprezintă o metodă fiabilă de investigare științifică a realității.

Metodele de cercetare au fost alese împreună cu grupul consultativ de adolescenți. Alături de abordarea calitativă în raport cu obiectivul studiului, cercetarea a integrat opinia adolescenților de a adăuga o metodă de cercetare cantitativă. Astfel, alături de metoda calitativă pentru a documenta modul în care se desfășoară educația sexuală în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, studiul cuprinde și un chestionar pentru a documenta măsura în care se desfășoară educația sexuală. În acest fel, acest studiu se înscrie în paradigma pragmatică de cercetare, care îmbină metodele cantitative cu cele calitative pentru a răspunde cât mai bine obiectivului cercetării.

Interviurile de tip focus-grup au fost folosite ca metodă de colectare a datelor. Această metodă este utilă în special în explorarea percepțiilor și concepțiilor participanților. Metoda interviului focus-grup se bazează pe procesul care are loc în interacțiunea de grup pentru a explora și a clarifica percepții și opinii, dincolo de părerile individuale. Focus-grupul permite cercetării să meargă în direcții neașteptate și să releve dimensiuni surprinzătoare de percepție și de înțelegere a modului în care se desfășoară educația sexuală în instituțiile de învățământ din Republica Moldova. Focus-grupul ca metodă de colectare a datelor, prin interacțiunea dinamică pozitivă între membrii grupului, crește bogăția datelor colectate.

REZULTATELE CERCETĂRII

Pentru analizarea datelor colectate s-a folosit analiza tematică inductivă, pentru a examina îndeaproape răspunsurile colectate și a identifica patternuri și teme. S-a optat pentru această formă de analiză a datelor deoarece nu există o teorie sau un cadru științific care să fie testat legat de modul în care se desfășoară educația sexuală în instituțiile de învățământ din Republica Moldova. De asemenea, această metodă de analiză a fost mai accesibilă adolescenților din grupul consultativ care au lucrat activ în etapa de analiză a datelor.

Transcrierea datelor colectate prin focus-grup a fost realizată de către aceștia. Ulterior, ei au participat la fiecare etapă de analiză a datelor: codare, generarea de teme, revizuirea temelor, definirea și numirea lor.

În urma analizei tematice au fost identificate următoarele teme:

- **Setea de informație despre educația sexuală**
- **Tabu și rușine**
- **Curajul de a preda educația sexuală la școală**
- **Nu discutăm mare lucru. Cu unele excepții**
- **Se predau doar riscurile contactului sexual**
- **Nevoia de o abordare umană**

**SETEA DE
INFORMAȚIE
DESPRE EDUCAȚIA
SEXUALĂ**

SETEA DE INFORMAȚIE DESPRE EDUCAȚIA SEXUALĂ

Această temă străbate ca un fir roșu toate informațiile colectate prin focus-grup. Indiferent de grupul țintă, principalul motiv pentru care participanții au optat să participe la focus-grup este chiar acela de a afla informații despre subiect.

Am decis să particip la această activitate deoarece la noi în liceu ea nu se face și, pentru mine, e interesant ce este și ce abordare are.

(Adolescent, ÎG)

În cadrul lecțiilor ne întâlnim cu elevii care au vârsta de 15, 17, 18 ani și m-am inclus în această ședință ca să iau unele informații și eu.

(Profesor, ÎPT)

La treapta liceală avem multe întrebări referitor la acest capitol și vrem să fim și noi informați, pentru că informația lipsește și avem nevoie, cel puțin, să o cunoaștem noi și să le explicăm corect copiilor.

(Părinte-tată și profesor)

Profesorii raportează această sete de informație și din partea elevilor cu care lucrează la clasă:

Și elevii m-au întrebat „dar când vom trece tema cu educația sexuală?” Înseamnă că elevii sunt interesați de această temă și vor să cunoască lucruri și au nevoie de o astfel de informație.

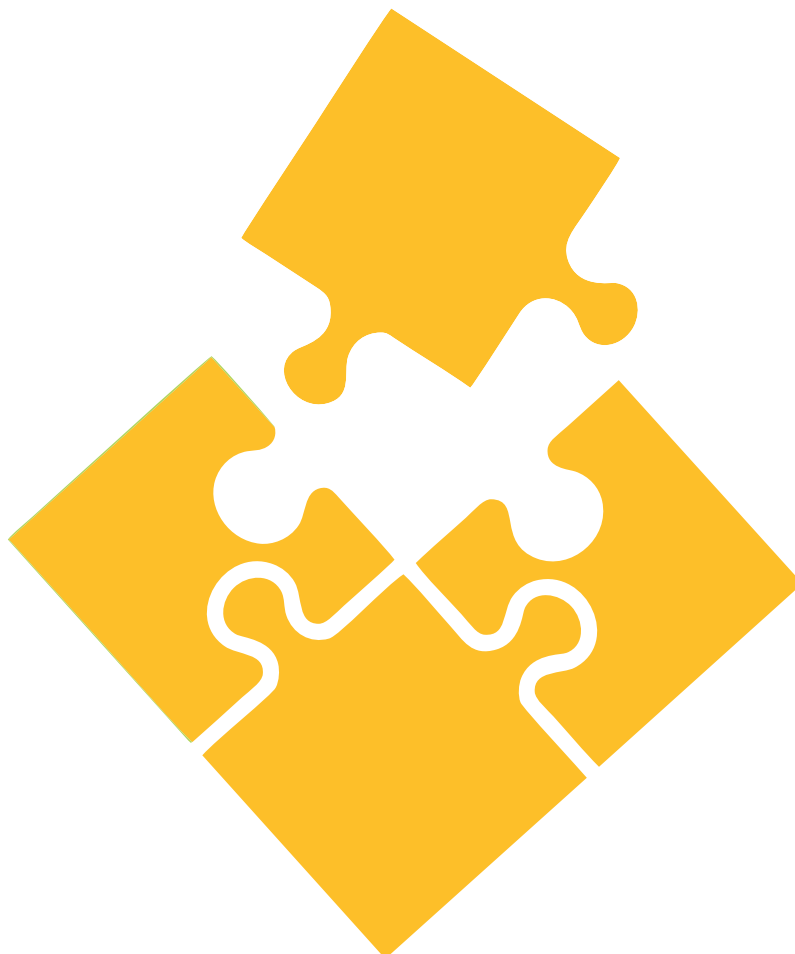
(Profesor, ÎG)

„Știți, această temă de discuție ei o așteaptă, ei chiar doresc să discute referitor la aceste teme, sunt cointeresați. În urma vizitei medicului ginecolog la școală, ei au întrebat „când mai veniți la noi? chiar ne-a plăcut”. Vor să mai afle lucruri interesante. Ceea ce mi-a plăcut e că elevii nu s-au simțit rușinați să acorde o întrebare. Am văzut într-adevăr că elevii erau mulțumiți. ”

(Profesoară, ÎPT)

Marea majoritate a copiilor (**73%**) au discutat la școală **primele teme** legate de **educație sexuală** în **clasele de gimnaziu**. În cazul copiilor ce locuiesc la oraș, se întâmplă mai des (10% în comparație cu 4%) că primele discuții să le aibă la liceu. De asemenea, **10%** dintre **băieți**, în comparație cu **5%** dintre **fete**, spun că **încă nu au vorbit la școală despre educație sexuală**.

Aproximativ **70%** dintre **profesori din învățământul profesional tehnic (ÎPT)** au menționat că **numărul de ore** în curriculum pe teme de educație sexuală **este mai degrabă insuficient**, comparativ cu circa 55% dintre profesorii din învățământul general (ÎG). Liceele și instituțiile ÎPT sunt concentrate mai mult în orașe, iar circa **65%** dintre respondenții **profesori din oraș** au menționat că aceste **ore sunt insuficiente**.

TABU ŐI RUŐINE

Elevii, profesorii și părinții descriu faptul că există o rețineră în a se discuta despre educație sexuală la școală, dar mai ales în familie.

Părinții noștri nu sunt atât de open-minded, pentru că ei au fost crescuți în perioada sovietică și modul de gândire al nostru și al lor este foarte diferit.

(Adolescentă, ÎPT)

Din păcate, părinții cărora le-am recomandat s-au jenat și au refuzat să participe. M-a durut chestia asta, fiindcă un părinte trebuie să fie cointerestat să împărtășească cu alți părinți, dar iată că... n-au făcut-o.

(Părinte-mamă)

Dar vine problema și din familie. Pentru că o astfel de educație nu au primit-o părinții și poate părinții nu cunosc suficient de bine ce ar putea să le spună copiilor și cum să ajungă la ei cu astfel de informații.

(Profesoară, ÎPT)

Majoritatea dintre elevi nu sunt deschiși cu părinții lor sau nici nu au deschis acest subiect, iar noi, diriginții, nu găsim acel punct comun prin care să le explicăm

(Profesoară, ÎPT)

Părinții văd foarte clar rolul trecutului lor personal în această dinamică legată de nevoia copiilor de educație sexuală și limitele lor în a răspunde acestor nevoi:

Mulți părinți le este foarte greu să vorbească despre asta. Noi am fost crescuți în Uniunea Sovietică, unde sex nu era, erau doar copii. Și noi nu știam de unde apar copiii. Așa un stereotip era pe vremea ceea. Și, cumva, părinții... cu ei nu s-a discutat și ei nu discută, nu din considerente că nu vor. Ei nu știu cum.

(Profesoară, ÎPT)

Noi am crescut în generația când nu s-a vorbit. Nu că nu s-a vorbit deschis, dar pur și simplu era o rușine de a vorbi pe așa teme, iar asta așa și a rămas în noi.

(Părinte-mamă)

În același timp, părinții percep responsabilitatea personală legată de implicarea lor în educarea copiilor cu privire la sexualitate:

Sincer, nu am vorbit deschis cu copilul meu pe această temă, doar aluzii – ce nu e bine. Iar eu, astăzi, sunt aici ca să-mi fac datoria mea de părinte și să discut și eu.

(Părinte-mamă)

Deci, noi, cumva, trebuie să ne educăm pe noi înșine, generațiile care foarte tare se învinuiesc sau cărora le este rușine să discute despre asta, ca să putem mai apoi să discutăm cu copiii noștri.

(Părinte-mamă)

Este important să se discute nu doar în școală. Este important să se discute și acasă, dar, pentru aceasta, părinții ar trebui să aibă parte de această educație sexuală și să știe cum să abordeze aceste subiecte, într-adevăr în funcție de vârsta copilului.

(Părinte-tată)

Mulți copii au învățat reacția de rușine de la adulții din jurul lor, în special de la părinții lor, care nu au discutat niciodată pe aceste teme legate de sexualitate. Această jenă sau rezervă în a pune întrebări și a răspunde la întrebări pe tema sexualității este un bagaj care se transmite din generație în generație:

Și de asta poate apare și rezistența asta... nu se poate vorbi cu copiii fiindcă noi singuri, mulți dintre părinți, nu putem discuta despre asta.

(Părinte-mamă)

Părinții sunt jenați de asemenea discuții. Adolescenții, în general, sunt jenați de discuții legate de... tema sexualității, mai ales dacă discuțiile sunt realizate cu părinții lor.

(Părinte-tată)

Reacția pe care o au adolescenții la discuțiile privind educația sexuală sau, în general, sănătatea reproducerii, este, de fapt, o dovadă că aceștia nu au avut parte de asemenea instruire. Dacă ar fi avut parte de asemenea discuții, dacă ar fi avut pregătirea necesară, nu ar fi reacționat așa, ci ar fi acceptat lucrurile ca pe ceva absolut firesc.

(Părinte-tată)

Totuși, cei mai mulți dintre copii consideră educația sexuală ca fiind ceva normal de discutat și își doresc să nu mai fie tratată ca un tabu:

Personal pentru mine, educația sexuală în școli reprezintă temele pe care unor copii le este rușine să le discute acasă și o fac cu persoane necunoscute, cum sunt profesorii.

·(Adolescent, ÎG)

Pentru că noi suntem în secolul 21 – suntem într-o perioadă de continuă dezvoltare și chestia asta, legată de sex/relațiile sexuale/educația sexuală, nu mai trebuie să fie un subiect tabu, pentru că e vorba despre fiziologie, e vorba despre fenomene absolut normale care se petrec în corpul uman.

(Adolescentă, ÎPT)

Dacă anumiți termeni din chimie, fizică, biologie ș.a. sau anumite obiecte ne sunt predate obligatoriu, pe care majoritatea tinerilor nu le folosesc deloc în viață, de ce educația sexuală să nu fie obligatorie și ea? Fiecare are nevoie de informația aceasta.

(Adolescent, ÎPT)

91% dintre **copii sunt de acord** ca subiectele legate de educație sexuală **să fie abordate în cadrul școlii**. Cu o diferență de peste 6%, băieții susțin mai puțin abordarea acestor subiecte la școală.

În momentul în care elevii interacționează cu un adult care are o atitudine deschisă față de temele legate de sexualitate, ei învață că este posibilă această atitudine și se simt mai confortabil, mai liberi să vorbească despre sexualitate:

Mai greu mi-a fost prima temă, fiindcă îi auzeam cum râdeau pe sub nas uneori, se rușinau, dar astăzi am fost la a 3-a lecție de discuție despre aceste teme și deja am observat că ei erau mai liberi în vorbire, își dădeau cu părerea. Și dacă aceste discuții ar mai fi și la biologie sau la dezvoltarea personală, dacă măcar ar fi o disciplină opțională, cred că, ușor-ușor, vor face parte și din celelalte discipline.

(Părinte-mamă, Profesoară)

**CURAJUL DE A
PREDA EDUCAȚIA
SEXUALĂ ÎN ȘCOALĂ**

CURAJUL DE A PREDA EDUCAȚIA SEXUALĂ ÎN ȘCOALĂ

În contextul reprezentării sociale a sexualității ca tabu, al nepregătirii părinților de a discuta despre teme legate de sexualitate și al faptului că mulți părinți nu sunt cu copiii lor pentru că sunt plecați la lucru în străinătate, elevii și părinții văd școala ca un suport în educația sexuală a copiilor:

Știu din sursele colegilor că multor colegi le este rușine să vorbească acasă cu părinții și o fac cu profesori de la școală sau chiar cu colegi. Știu că această informație lor le este foarte utilă.

·(Adolescent, ÎG)

Părinții unora dintre noi nu sunt atât de deschiși în legătură cu subiectele astea sau poate că copiii nu au atâta încredere în părinții lor ca să vorbească, sau, pur și simplu, se simt rușinați

(Adolescentă, ÎPT)

Consider că rolul școlii e mai mare decât cel al părinților din câteva perspective. În primul rând, mulți părinți într-adevăr au această barieră de comunicare cu copiii și anume din cauza ei lipsește comunicarea cu copiii și informarea acestora. Pe de altă parte, părinții, neavând acces la asemenea instruire, au și ei dificultăți în a înțelege anumite lucruri și în a exprima, mai ales în a exprima. La școală, acest curs ar trebui să fie abordat de către profesori cu pregătire specială, care să poată utiliza și anumite tactici de natură psihologică, astfel încât barierele de comunicare, mai ales cu adolescenții, să fie cumva depășite.

(Părinte-tată)

Părerea părinților este împărtășită de către profesori. Aceștia percep responsabilitatea care le revine în educația sexuală a elevilor:

Fiindcă avem foarte mulți copii ai căror părinți sunt plecați peste hotare. De aceea este distanță între părinți-copii; nu se comunică despre problemele, temerile interioare ale copilului. De aceea, profesorii și diriginții chiar sunt foarte utili lor.

(Profesoară, ÎPT)

Poate nu au cunoștințele și competențele necesare pentru a-i explica aceste lucruri sau nu dorește să îi explice, sau sunt dintr-o familie în care în general prioritățile sunt altele. Și aici deja profesorului îi revine rolul de a interveni și de a explica.

(Profesor, ÎPT)

Dacă este vorba să pregătim copiii pentru viață, atunci de ce să nu predăm educația sexuală care va face parte din viața lor?! Și aceasta este o necesitate de a-i pregăti și e mai bine ca ei să fie pregătiți de un specialist decât să afle informații din stradă sau din altă parte.

(Profesor, ÎG)

În același timp, profesorii sunt conștienți de provocările acestei misiuni în contextul unei istorii de tabu a educației sexuale. Astfel, aceștia se văd puși în situația în care doresc să faciliteze elevilor educația sexuală și, în același timp, să țină cont de mentalitățile și valorile culturale:

În pofida valorilor pe care le au cetățenii sau pe care le au elevii și părinții lor, noi nu putem nicidecum să venim să le răsturnăm toate opiniile și viziunile prin această disciplină.

(Profesor, ÎG)

Mulți consideră că în momentul în care aceasta se va introduce, se va promova un libertinaj la nivel sexual. Iată asta e un posibil risc, o frică.

(Profesor, ÎPT)

Mă gândesc cât de complicat le este profesorilor care predau tema aceasta, pe care o discută ca o componentă a unui curriculum

(Profesor, ÎPT)

În acest context, apare în discursul profesorilor și al elevilor termenul de **CURAJ** – curajul de a preda educația sexuală în școală.

Într-adevăr, nu chiar fiecare poate să o facă... Trebuie să ai și curajul.

(Profesor, ÎG)

Orice informație e binevenită și orice profesor poate să ne predea. Chiar și un profesor mai în vârstă poate să ne predea, pentru că noi ascultăm și avem mare respect față de el, că are curajul să ne vorbească despre acest lucru.

(Adolescent, ÎG)

**NU DISCUTĂM
MARE LUCRU. CU
UNELE EXCEPȚII**

NU DISCUTĂM MARE LUCRU. CU UNELE EXCEPȚII

Elevii, profesorii și părinții împărtășesc aceeași opinie legată de abordarea educației sexuale în școli – aceasta se studiază într-o mică măsură sau mai puțin aprofundat.

De trei ani de când îmi fac studiile la Școala Profesională, doar o singură dată s-a discutat, la obiectul opțional Educația pentru societate. În rest, nici la dirigenție, nici la alte obiecte nu a fost discutat.

(Adolescent, ÎPT)

La liceu, tot la Educația pentru societate, cam o dată pe an, trecem tema despre educația sexuală. Dar nu e atât de detaliată, fiindcă, după părerea profesorilor, suntem mari și știm noi câte ceva.

(Adolescentă, ÎPT)

La noi în școală nu este așa lecție și cred că nici nu va exista, pentru că profesorii nu ar vrea să vorbească despre asta cu elevii.

(Adolescent, ÎG)

Privind educația sexuală – educație de igienă mai mult, cu orientare mai mult spre igienă.

(Profesor, ÎG)

Mulți dintre profesori, cel puțin cei în vârstă, tind să nu abordeze aceste subiecte și le ocolesc.

(Profesor, ÎG)

Dacă s-ar realiza 100% cum prevede curriculumul și manualul! Ci să nu trecem așa pe deasupra subiectelor sau în loc de 2-3 lecții să trecem subiectele într-o lecție, deoarece „despre asta o să mai citiți și o să mai învățați”.

(Profesor, ÎG)

Circa **64%** dintre respondenți au menționat că **în cadrul unui semestru dedică 1-3 ore** pentru teme legate de educație sexuală, însă peste **15%** **nu dedică nici o oră**. Prin comparație, **numărul profesorilor (16%)** ce **nu dedică nici o oră** pentru teme legate de educație sexuală este mai mare în rândul celor din **învățământul general (8%)**. De asemenea, **numărul profesorilor (31%)** ce **nu dedică nici o oră** pentru subiecte de educație sexuală este mai mare decât **numărul profesoarelor (14%)** ce afirmă același lucru. Și printre **profesorii** ce activează la instituții din **zone urbane** și **nu dedică nici o oră pe an** pentru subiecte de educație sexuală este mai mare (**12%**) în comparație cu cel al **cadrelor didactice** care activează în instituții din **zone rurale (20%)**.

45% dintre respondenți **au sărit cel puțin o dată** peste teme legate de educație sexuală sau o fac mereu. Numărul cadrelor didactice care **sar mereu (11%)** sau **adesea (15%)** peste teme legate de educație sexuală **este mai mare în rândul celor de gen masculin**; printre **cadrele didactice de gen feminin, 3% sar mereu**, iar **9% – deseori**.

Discuțiile despre educație sexuală par să aibă loc sporadic la școală, întrucât peste **15%** dintre **băieți și fete** spun că **nu vorbesc niciodată** pe acest subiect **la școală pe parcursul unui an**. Alte aproape **50%** spun că **se întâmplă să vorbească** despre educație sexuală **la școală o dată sau de câteva ori pe an**. Prin comparație, **pe parcursul unui an școlar, copiii ce locuiesc la oraș și băieții discută la școală mai rar** despre educație sexuală.

Când curriculumul este respectat, subiectele legate de educație sexuală sunt abordate. Însă maniera de desfășurare a lecției este afectată de nivelul de pregătire emoțională al profesorului de a discuta pe tema sexualității.

Cum este scrisă tema în carte. Am învățat-o, am povestit-o și mai departe. Noi nu ne abatem de la temă ca să intrăm în discuții după asta.

(Adolescent, ÎG)

Nu-mi place faptul că profesoara care ne-a predat avea stereotipuri de gen și nu vorbea deschis cu noi. Era mai în vârstă decât noi și nu vorbea de egal la egal cu noi și nu am avut o discuție liberă, în care să ne putem exprima – ea vorbea, noi tăceam și o ascultam.

(Adolescentă, ÎPT)

Copilul mi-a spus că la ora de biologie elevii au studiat această temă, iar profesoara, având o anumită vârstă, nu a aprofundat acest subiect și le-a dat să studieze tema individual. Iarăși, e un lucru urât, cred eu, pentru că, așa cum a spus și doamna pedagog mai devreme, suntem inhibați și nu ne putem exprima, dar mă gândesc că era incorect din punctul de vedere al unui cadru didactic. Era nevoie să-și facă meseria.

(Părinte-mamă)

Doar **40%** dintre **fete și băieți sunt mulțumiți** de modul în care la școală sunt abordate subiectele legate de educație sexuală. **Copiii** ce locuiesc **la oraș** însă sunt **mai puțin satisfăcuți (48%** în comparație cu **64%**).

Printre **motivele** pentru care **copiii nu sunt mulțumiți** de modul în care sunt abordate temele legate de educație sexuală se numără: **numărul orelor este mic (28%)**, **profesorul sare peste aceste teme (16%)**, **profesorul încearcă să-și impună propria opinie (9%)**, **profesorul este vădit stânjenit sau jenat când vorbește (9%)**, **profesorii nu invită elevii să-și expună părerea (9%)**, **profesorul pune întrebări personale (6%)** ș.a.

Din punct de vedere emoțional, **profesorii se simt puțin mai siguri să le abordeze** – circa **59%** au răspuns afirmativ. Totuși, și în acest caz, **profesorii din ÎG (21%** în comparație cu **48%**) menționează că **se simt mai puțin pregătiți**. Același răspuns l-au dat mai frecvent **profesorii (46%)** în comparație cu **profesoarele (40%)** și **cadrele didactice din zona rurală (43%)** în comparație cu cea **urbană (38%)**.

Alături de propriile limitări legate de elementul tabu al educației sexuale,

Că și așa profesorii se jenează și de aceea și eu evit aceste teme

(Profesor, ÎPT)

profesorii prezintă ca principal obstacol în abordarea completă a acestor teme, așa cum sunt ele stipulate în curriculum, lipsa unei metodologii potrivite:

Unii profesori nu le abordează din considerentul că nu au proiecte pentru acestea, nu au niște indicații metodice mai clare cum să predea.

(Profesor, ÎG)

În curriculumul pe care îl avem noi pentru Dezvoltarea personală nu se acordă atenție acestui subiect, care ține de viața sexuală a elevilor. Este un modul legat de modul de viață sănătoasă și nu discutăm aproape deloc despre acest lucru. . . La dezvoltarea personală, noi punem accent mai mult pe proiectarea carierei, pentru că ei sunt în învățământul profesional tehnic, managementul carierei, modul de viață sănătos și mai puțin pe tema aceasta.

(Profesor, ÎPT)

47% dintre **cadre didactice**, cu un număr mai mare în rândul celor din ÎG, **nu se simt pregătite profesional** să predea teme legate de educație sexuală.

Cele mai des menționate **motive de a sări peste teme** legate de educația sexuală sunt: **lipsa materialelor didactice (21%)** și **opinia că tema nu corespunde vârstei copiilor (17%)**. Peste **10%** dintre **profesorii din ÎG** afirmă că **temele nu corespund vârstei copiilor**, comparativ cu **profesorii din ÎPT**, unde doar aproximativ **3%** afirmă același lucru. **Profesorii de gen masculin** menționează și alte **motive** din care **sar peste teme: nu au timp, le este rușine/nu se simt în largul lor să abordeze aceste teme, nu sunt de acord cu educația sexuală**.

Profesorii înșiși consideră că au nevoie de suport pentru a-și depăși propriile limite sau dificultăți în abordarea educației sexuale:

M-am înscris în această conferință cu speranța că voi afla niște idei, sugestii cum aș putea să depășesc acel moment de disconfort legat de tema educației sexuale, mai ales cum să abordez acest subiect în fața unui grup de băieți, unde sunt dirigintă. Și m-ar interesa să aflu cum să spun un punct de vedere legat de sexualitate, să aflu despre educația sexuală corectă și multe alte chestii și întrebări pe care mi le pun anonim băieții.

(Profesoară, ÎPT)

Experiențele pozitive privind educația sexuală în școală împărtășite de tineri au legătură cu deschiderea profesorului: profesor deschis – experiențe pozitive.

Eu cred că atunci când profesorii sunt deschiși și arată asta, și elevii sunt interesați să discute despre această temă. Că dacă se vede că profesorul este închis în sine și nu depune efort, niciunul nu va da atenție la ce zice el.

(Adolescent, ÎG)

Persoana să fie foarte bine informată, ca să ne informeze și pe noi și să vorbească liber cu noi pe toate temele, fiindcă unii profesori, totuși, au o limită și nu prezintă totul pentru elevi, nu se deschid până la urmă. Și, poate, într-o oarecare măsură, de aceea unii elevi nu pun unele întrebări unui profesor – pentru că se simt incomod.

(Adolescentă, ÎPT)

Depinde de profesor dacă el e dispus să vorbească. De exemplu, profesorul nostru de biologie și dezvoltare personală este același și el e și dirigintele nostru. El e dispus să vorbească cu noi despre lucrurile astea, e foarte disponibil. Copiii pot să-l întrebe diferite lucruri, orice lucru pe tema aceasta, el oricum o să le spună. Dacă noi nu vrem lucrul ăsta, el nu ni-l spune.

(Adolescentă, ÎG)

De asemenea, profesorii împărtășesc aceeași opinie cu elevii legată de importanța deschiderii profesorului în buna desfășurare a orelor ce abordează educația sexuală:

Și dacă noi, la momentul potrivit, am putut să-l ajutăm, înseamnă că am putut veni cu niște sfaturi utile și chiar să depășim această emoție. Să fim deschiși, să le vorbim despre unele lucruri pe care nu le-au auzit acasă de la părinți.

(Profesoară, ÎPT)

Din experiență știu, atunci când profesorul este deschis în fața elevilor, copiii văd și simt acest lucru; simt că profesorul este sincer cu ei și se deschid și ei și vorbesc sincer și deschis.

(Profesoară, ÎPT)

Este important ca persoana să fie pregătită emoțional și psihologic, pentru că va ține un astfel de curs. Managerii școlari au de lucru în această direcție – să selecteze persoanele în cauză, să le identifice, ca să nu facem formări de dragul formărilor.

(Profesor, ÎG)

**SE PREDAU MAI
MULT RISCURILE
CONTACTULUI
SEXUAL**

SE PREDAU MAI MULT RISCURILE CONTACTULUI SEXUAL

Deși educația sexuală nu este despre sex și deși există o temere generală ca educația sexuală să nu creeze **un libertinaj sexual**, modul în care ea se implementează în prezent în școli este, în mare parte, legat de sex sau de aspecte care intervin în contextul contactului sexual fizic.

În primul rând se discută metode de contracepție și prevenire a bolilor.

(Adolescent, ÎPT)

Personal, pentru mine educația sexuală în școli reprezintă teme pe care unor copii le este rușine să le discute acasă și o fac cu persoane necunoscute, cum sunt profesorii.

(Adolescent, ÎG)

Mulți consideră că în momentul în care se va introduce educația sexuală, se va promova un libertinaj la nivel sexual – iată asta e un posibil risc, o frică.

(Profesor, ÎPT)

Multor părinți le este foarte greu să vorbească despre asta. Noi am fost crescuți în Uniunea Sovietică, unde sex nu era, erau doar copii. Și noi nu știam de unde apar copiii.

(Părinte-mamă)

În același timp, adolescenții se gândesc și la aspectele emoționale, care nu sunt abordate. Astfel, ei își doresc să se vorbească despre alte riscuri, precum: abuzuri sexuale, discriminare, violență și se gândesc la aceste tematici când abordează educația sexuală.

Cred că mi-ar plăcea foarte mult să discut în cadrul acestor ore anume despre impactul psihologic pe care îl au relațiile sexuale asupra vieții unui adolescent și cum să avem grijă de noi în cazuri nefavorabile.

(Adolescentă, ÎPT)

Poate ar trebui să se vorbească și despre abuzurile sexuale, cum să nu ajungem în cazurile date sau ce ar trebui să facem dacă ajungem în cazurile date.

(Adolescentă, ÎPT)

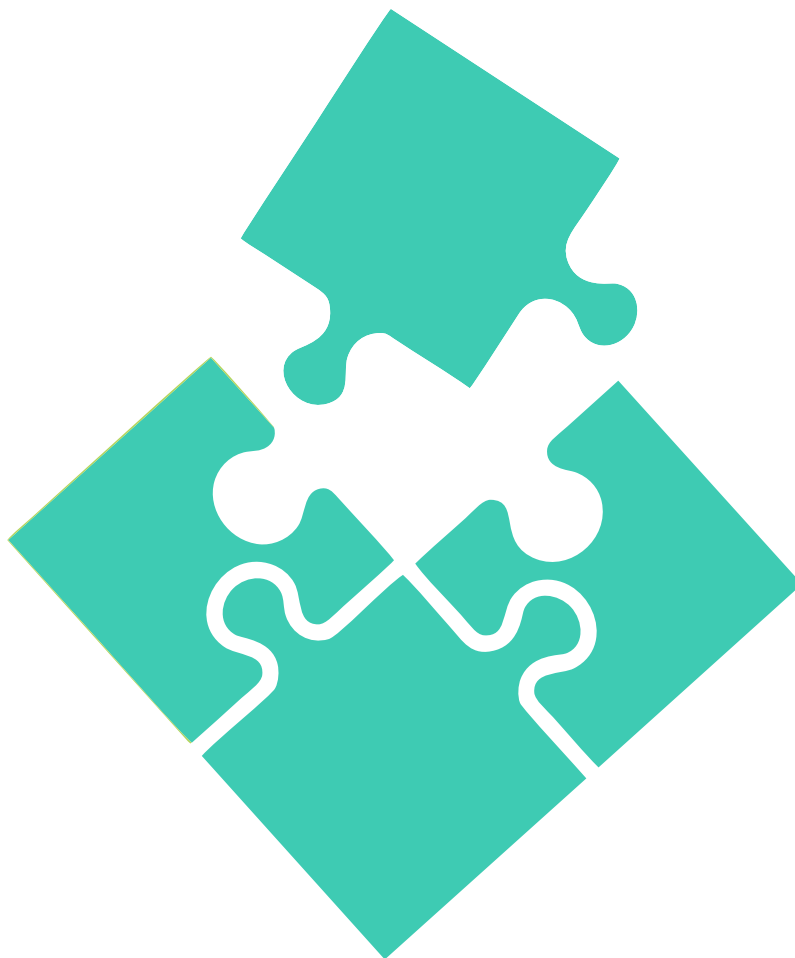
Când se gândesc la educația sexuală, părinții se mai gândesc la alte aspecte emoționale – de a te simți respins sau te simți rănit. Părinții și profesorii sugerează de abordat temele legate de relaționare și de relațiile de dragoste, astfel încât copiii, la vârsta adolescenței, să sufere din dragoste cât mai puțin sau să știe cum să abordeze o fată/un băiat care îi place.

Ei, într-adevăr, sunt în perioada aceea când au nevoie de unele sfaturi: „Cum să mă apropii de o fată? Ce să fac? Cum să fac?”

(Profesoară, ÎPT)

Fratele lui mai mic deja are succes la fete și eu îi zic că niciodată nu este o normă și o vârstă, și un standard – la fiecare e diferit. Și zic: „Bine, poate tu nu o cucerești prin corpul tău, dar prin înțelepciunea și bunătatea ta”.

(Părinte-mamă, Profesoară)

**NEVOIA DE
O ABORDARE
UMANĂ**

NEVOIA DE O ABORDARE UMANĂ

Profesorii susțin necesitatea unei metodologii umane, centrate pe elev, pe a descoperi cum gândește elevul despre diferite aspecte ale vieții sexuale și pe a interveni ca ghidaj și corectare acolo unde este cazul:

Pentru ca, prin analiza pe care o facem, să le dăm lor independență... și noi vom vedea cum ei gândesc. Dacă ei gândesc greșit, iată atunci, în momentul acela, putem să intervenim... și copiii ar trebui să fie ghidați prin anumite jocuri de rol sau prin studii de caz, care ar facilita procesul de înțelegere a lucrurilor.

(Profesor, ÎPT)

Profesorii solicită instrumente pentru profesori și materiale pregătite pentru ei, astfel încât:

Să nu le ținem morală despre cum ar trebui să fie viața sexuală, ci să le oferim instrumente sau tehnici prin care copilul, în grup sau individual, sau în pereche, să obțină informația, să o perceapă, să o înțeleagă, să o conștientizeze”.

(Profesor, ÎPT)

După mine, ar fi bine să identificăm niște instrumente sau să pregătim niște materiale pentru profesori ca mine, care nu abordează această tematică. Pregătirea acestui material să fie lipsit de „academisme” (limbaj academic).

(Profesor, ÎPT)

Nevoia de o abordare umană, atunci când este vorba de educația sexuală, se regăsește și în cele 3 mari direcții exprimate de participanți: implicarea elevilor, vârsta adecvată educației sexuale și caracterul obligatoriu sau facultativ al educației sexuale.

Prima dintre ele este legată de implicarea elevilor pentru a-și exprima nevoile și interesele pentru desfășurarea educației sexuale în școala lor. Profesorii își doresc să discute cu elevii când vine vorba despre planificarea orelor de educație sexuală:

Întrebările să vină din partea lor și cu ajutorul lor să identificăm anumite soluții și să discutăm, să avem un dialog reflexiv legat de această tematică.

(Profesor, ÎPT)

Dar ar trebui și copiii să dezvolte aceste cerințe, adică să vedem ce doresc ei, să-i întrebăm, să promovăm opiniile lor.

(Profesoară, ÎPT)

A doua sugestie de îmbunătățire este vârsta de începere a educației sexuale, ce este un subiect abordat de elevi, părinți și profesori deopotrivă. Principala sugestie este ca educația sexuală să înceapă mai devreme.

Dacă acum copiii din clasele a 5-a, a 6-a deja știu mai mult decât o fată de clasa a 12-a, asta e ceva anormal.

(Adolescent, ÎG)

Toți, acum, au acces la internet. Și cel care e interesat, chiar din clasa a 5-a, caută informația pe internet și o găsește.

(Adolescent, ÎG)

Părinții observă că educația sexuală se întâmplă în mod natural devreme, atunci când le explicăm copiilor diferența dintre sexe:

Educația sexuală începe, cred eu, încă la grădiniță, când apar primele întrebări. Și, deci, pentru mine, educația sexuală înseamnă să vorbim deschis cu copiii noștri, dar luând în considerare vârsta pe care ei o au.

(Părinte-mamă)

Prima porție de informație copiii ar trebui să o primească la vârsta grădiniței, pentru că de acolo încep deja primele întrebări. Acolo copiii constată diferențele biologice și ele trebuie să fie explicate.

(Părinte-tată)

De asemenea, părinții observă că maturizarea sexuală biologică a copiilor este mult mai devreme acum, decât în cazul generațiilor anterioare, iar educația sexuală trebuie să se potrivească cu acest nou ritm biologic:

Aș include această disciplină în clasele mai mici, în a 5-a, de exemplu, pentru că acum s-a observat că sunt foarte multe tinere care au ciclul menstrual de la 10 ani și dacă noi abia în clasa a 8-a vorbim despre ciclul menstrual, când ele au deja 15 ani, nu are sens, pentru că majoritatea deja au ciclul.

(Părinte-mamă)

Dezvoltarea sexuală este mult mai devreme decât a fost la bunicile noastre... distanța asta este prea mare și de asta ar trebui să prevenim mult mai înainte.

(Părinte-mamă)

Profesorii sunt de acord că educația sexuală trebuie să servească nevoilor elevilor și, de aceea, spun că aceasta să fie adecvată vârstei:

Pentru că orice material, orice informație pe care o dai unui elev trebuie să fie foarte bine adaptată vârstei, clasei.

(Profesor, ÎG)

Legat de caracterul obligatoriu sau facultativ al educației sexuale, părerile sunt contradictorii atât în rândul elevilor, cât și al profesorilor și al părinților. Există argumente deopotrivă pro și contra pentru fiecare dintre cele două opțiuni.

OBLIGATORIU

Primul argument pentru introducerea educației sexuale ca obiect de bază este că astfel ar fi predată de către specialiști care vor avea o atitudine serioasă față de această tematică, ca față de orice alt obiect de studiu.

Aș vrea foarte tare să se introducă un obiect de bază, obligatoriu în gimnazii, (în clasele a 6-a), licee și să fie predat de un specialist.

(Adolescentă, ÎPT)

Chiar dacă profesorii ne vorbesc despre treaba asta, nu pun nimic seriozitate în asta, pentru că încă ne consideră copii. Cred că, dacă educația sexuală s-ar introduce ca obiect obligatoriu, profesorii ar fi mult mai serioși față de ea.

(Adolescent, ÎG)

Fiind un obiect obligatoriu, cred că fiecare o să-și dea interesul măcar să asculte în timpul orelor, dacă nu vine cu careva idei.

(Adolescent, ÎPT)

Un alt argument pentru caracterul obligatoriu este că uneori elevii sunt influențați de către adulți să aleagă un obiect opțional de studiu.

„Voi aveți BAC la obiectul acesta, alegeți-l pe el.”

(Adolescentă, ÎG)

Și noi venim cu inițiativa asta [de a influența alegerea obiectului opțional] și cam nu le oferim o altă opțiune, iar ei sunt nevoiți să semneze, căci dacă nu semnează, înțelegeți ce se va întâmpla. Adică este și o presiune psihologică asupra copilului... Dar eu consider că această disciplină nu trebuie să fie opțională, poate este necesar să fie obligatorie.

(Profesor, ÎPT)

Părinții consideră că abordarea temelor legate de educația sexuală trebuie să aibă un caracter obligatoriu, argumentele lor fiind următoarele: copiii sunt preocupați de aceste aspecte, curiozitatea lor crește pe măsură ce aceste informații le sunt interzise și temerea lor ca părinți este că, în absența acestor informații, copiii le pot căuta în surse nepotrivite:

Și eu aș fi de părerea că educația sexuală ar trebui să fie obligatorie. Cu cât un lucru este mai interzis, cu atât mai tare el atrage... noi le interzicem anumite lucruri și, de fapt, noi trezim în ei o curiozitate tot mai mare.

(Părinte-mamă)

Și eu cred că este obligatoriu ca noi să vorbim deschis, ca profesorii să vorbească deschis, copiii să afle informațiile de la un specialist, decât să le afle de la semenii. Foarte multe mituri circulă între ei și miturile nu au nici o treabă cu realitatea, dar ei cred în ele și se conduc de ele.

(Părinte-mamă)

Consider că în școală ar trebui să existe o disciplină obligatorie, la care să învețe fiecare copil, dar ea nu trebuie să fie privită ca un obiect parcurs o singură dată la o anumită vârstă, deoarece copiii sunt în continuă dezvoltare.

(Părinte-tată)

FACULTATIV

Principalul argument al tinerilor este că trebuie respectată dorința copiilor și că ei nu trebuie forțați:

Eu sunt de acord cu introducerea educației sexuale în școli, dar nu sunt de acord cu obligarea fiecărei clase să studieze acest subiect. Poate fi o disciplină opțională și fiecare clasă să voteze dacă vrea acest lucru sau nu.

(Adolescent, ÎG)

Când începi un nou an de studii, ai de ales două obiecte opționale. Educația sexuală poate fi unul dintre ele. Nu cred că toți își doresc asta și nu cred că este plăcut să fii obligat să înveți ceva ce nu-ți place.

(Adolescent, ÎG)

Opțională, pentru că elevii oricum o vor alege.

(Profesoară, ÎPT)

Unii profesori consideră că pentru copii este mai potrivită educația sexuală într-un cadru nonformal sau extrașcolar, deoarece astfel copiii se simt mai liberi în exprimare:

La activitățile extrașcolare, copiii sunt mai sinceri, mai descătușați, mai ales dacă nu sunt între pereții instituției școlare.

(Profesor, ÎG)

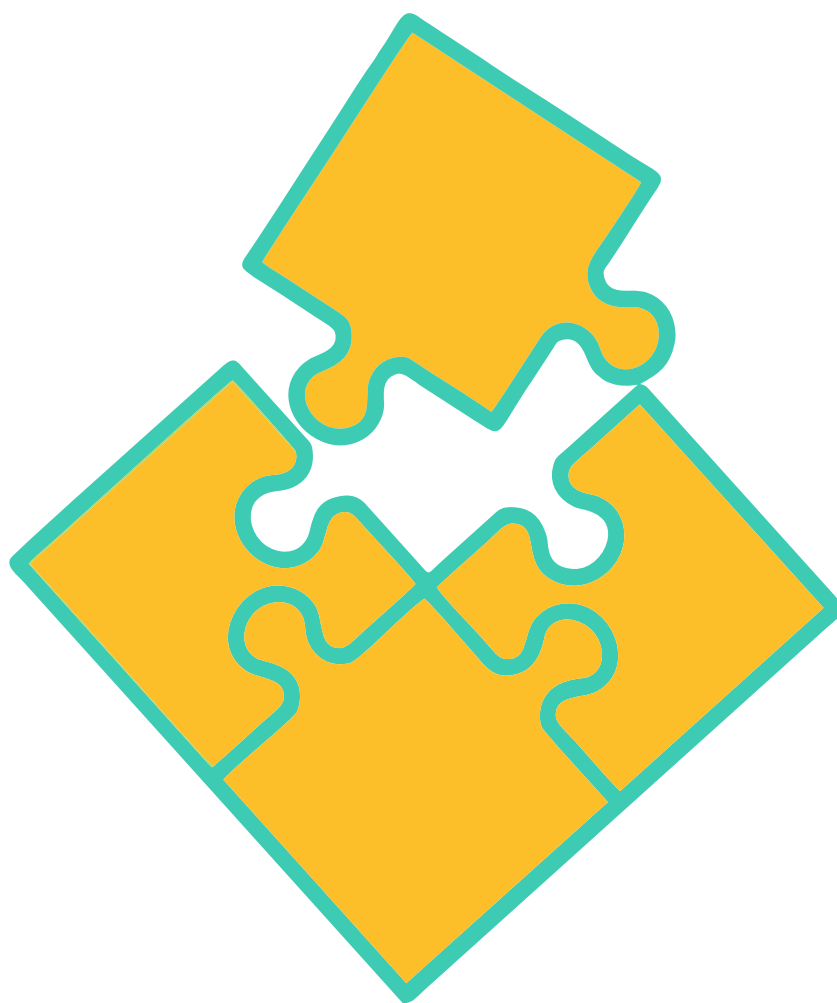
Într-adevăr, elevii se simt mai bine atunci când nu este un cadru formal. Deci, repet: la nivel de subiecte și de curriculum sunt, după părerea mea, suficiente conținuturi, dar cadrul nonformal este mai propice pentru asemenea subiecte.

(Profesor, ÎG)

Un alt argument pentru caracterul facultativ al educației sexuale în școli este respectarea valorilor culturale și a ritmului de absorbție a acestei teme de către societatea din Republica Moldova:

În pofida valorilor pe care le au cetățenii sau pe care le au elevii și părinții lor, noi nu putem nicidecum să venim să le răsturnăm toate opiniile și viziunile lor prin această disciplină. Astfel, riscăm mai mult să trezim antipatie față de acest subiect. Ambele opțiuni au și avantaje, și dezavantaje.

(Profesor, ÎG)

CONCLUZII

CONCLUZII

Indiferent de vârsta și experiența participanților la cercetare, profesorii, copiii și părinții își doresc să discute acest subiect sau, cel puțin, conștientizează importanța lui. Acest fapt este, pe de o parte, încurajator, pe de altă parte arată cât de mult subiectul lipsește de pe agenda discuțiilor, lucru confirmat în mod special de către copii și profesori în timpul focus-grupurilor și în cadrul chestionarelor.

În mediul rural, educația sexuală are loc mai devreme decât în cel urban. Bărbații profesori se simt mai jenați să predea teme de educație sexuală decât femeile profesori.

Nu discutăm mare lucru – această realitate se referă atât la măsura cantitativă, cât și calitativă a educației sexuale predate în școală. Deseori, timpul acordat este mai mic decât cel prevăzut în curriculum, iar când subiectele de educație sexuală sunt puse în discuție, aceasta are loc în mod grăbit și tensionat. Excepțiile sunt rare și depind de capacitățile profesorilor și de cât de confortabil se simt ei să abordeze aceste teme. Deschiderea profesorului și abilitățile lui de a aborda aceste teme este principalul catalizator al experiențelor pozitive.

Mai mult, se observă că școala oferă copiilor spațiu de a aborda subiectele legate de educație sexuală mai târziu decât ar trebui – majoritatea copiilor au primele discuții în clasele gimnaziale, iar mulți dintre copiii ce locuiesc în zone urbane – abia la liceu. În plus, numărul băieților care încă nu au purtat aceste discuții la școală este aproximativ dublu în comparație cu cel al fetelor.

Unii dintre părinți își recunosc limitele emoționale și informaționale în a face educație sexuală cu copiii lor, menționând că ele sunt provocate de lipsa acestei educații din partea părinților lor și tabuizarea subiectului de către societate în timpul copilăriei/adolescenței lor.

În acest context, rolul profesioniștilor ce lucrează cu și pentru copii devine și mai important. Însă, atât la nivelul școlii, cât și în întreg sistemul educațional pare să nu existe o claritate despre cine face educație sexuală și cum diverși profesioniști din sistemul educațional și din afara lui interacționează pentru a oferi copiilor educație sexuală.

Această neclaritate este acompaniată de un sentiment de jenă/rușine din partea multor adulți, dar și a unor copii, care au fost modelați de cuvintele pe care le-au auzit sau nu de la părinții lor. Rușinea este, însă, o consecință a înțelegerii limitate privind scopul și conținutul educației sexuale; majoritatea participanților rezumă educația sexuală la relații sexuale, riscurile și consecințele actului sexual neprotejat sau la relații amoroase. Aceste tendințe lasă pe dinafară educarea cu privire la aspectele pozitive ale relațiilor de dragoste și a abilităților emoționale pentru a crea relații de dragoste pozitive. De asemenea, simpla informare despre riscuri, fie ele emoționale sau fizice, nu dezvoltă abilitățile de autoprotecție care se doresc a fi dezvoltate prin educația sexuală în școală.

Tabuizarea subiectului și imaginea multor adulți și copii despre sistemul școlar (rigid, formal) influențează și opiniile despre abordarea acestui subiect în cadrul școlii, vârsta la care trebuie să înceapă educația sexuală sau caracterul obligatoriu vs. facultativ al unei discipline pe acest subiect.

Mulți dintre profesori își înțeleg rolul lor important în acest proces și sunt gata să și-l asume, însă menționează că nu au pregătire profesională suficientă – nu dețin informații, nu au spațiu în timpul orelor, nu știu cum să adapteze informația la vârsta copiilor. În cazul cadrelor didactice de sex masculin, alte motive menționate des sunt rușinea – nu se simt în largul lor să abordeze aceste teme și nu sunt de acord cu educația sexuală. În multe cazuri, aceasta rezultă în evitarea subiectelor, abordarea lor în mod sporadic, instructiv sau limitativ – când cadrul didactic își impune opinia sau nu invită copiii la dialog.

Dialogul, participarea copiilor în identificarea și dezvoltarea subiectelor și abordarea permanentă, dar graduală, sunt printre cele mai importante caracteristici ale modului în care poate fi făcută educația sexuală în opinia participanților, în special a copiilor. Profesorii își doresc suport didactic, iar copiii își doresc discuții deschise cu adulți informați, ceea ce actualmente se întâmplă în puține cazuri.

A teal puzzle piece is centered on a yellow background. Inside the puzzle piece is a white magnifying glass icon. The word "RECOMANDĂRI" is written in bold black capital letters across the lens of the magnifying glass.

RECOMANDĂRI

RECOMANDĂRI

Aceste recomandări sunt construite împreună cu grupul consultativ de elevi – Platforma Copiilor. Intenția acestora este de a crește accesul copiilor la educația sexuală și de a crea o imagine pozitivă și *netabu* asupra educației sexuale.

Cu cât mai mult adulții implicați în educarea copiilor, fie profesori, fie părinți, abordează tematici legate de sexualitate, cu atât crește posibilitatea transformării educației sexuale într-o temă *netabu*, care nu generează rușine și evitare și care este discutată cu elevii.

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII (MECC)

- Să creeze un grup de lucru asupra curriculumului la disciplina educație sexuală, acesta fiind format din reprezentanți ai Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS), psihologi, cadre didactice, reprezentanți ai Consiliului Național al Elevilor (CNE) și ai Consiliului Național al Elevilor din Învățământul Profesional Tehnic (CNE ÎPT).
- Să introducă treptat/gradual disciplina Educație sexuală ca obiect de bază, dar fără sistem de evaluare. Să abordeze subiectele legate de educație sexuală de la grădiniță.
- Să includă în curriculumul de educație sexuală următoarele subiecte: relații sănătoase, senzualitate, identitate de gen, sănătate reproductivă, infecții cu transmitere sexuală (ITS), prevenirea abuzurilor și altele, ținând cont de interesul și nevoile copiilor la fiecare etapă de dezvoltare.
- Să dezvolte un suport informațional accesibil tuturor cadrelor didactice cu privire la educația sexuală.
- Să instruiască profesorii/profesoarele despre conținutul curriculumului, metode de lucru, comportamente relevante în situații de jenă, spirit de observare, înțelegere și conștientizare atât a reacțiilor personale, cât și ale elevilor.
- Să piloteze curriculumul la educația sexuală în câteva școli și să-l adapteze în baza feedbackului elevilor și profesorilor.
- Să consulte în mod sistematic opinia elevilor despre cum se realizează educația sexuală în școală, despre cum aceasta poate fi îmbunătățită și să țină cont de recomandările elevilor în organizarea orelor de educație sexuală.

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII, MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE (MSMPS)

- Să ofere suport informațional și susținere grupului de lucru pentru formarea curriculumului cu subiectele menționate mai sus.
- Prin intermediul Centrelor de sănătate, să informeze părinții despre cum să abordeze educația sexuală cu copiii.
- Să instruiască medicii de familie și alți lucrători medicali despre educație sexuală și despre modul în care îi pot susține pe părinți să discute pe teme legate de educație sexuală cu copiii lor.

CADRELE DIDACTICE

- Să organizeze lecțiile într-un mod interactiv, prin prezentări, discuții libere, ce ar atrage interesul elevilor.
- Să creeze un spațiu sigur, în care să încurajeze elevii să vorbească deschis despre întrebările/dificultățile pe care le au în legătură cu educația sexuală.
- Să respecte curriculumul în mod sistematic și să utilizeze informațiile și mesajele promovate de comunitatea științifică.
- Să abordeze la clasă aceleași subiecte legate de educație sexuală atât cu băieții, cât și cu fetele.
- Să ofere răspunsuri la întrebările/curiozitățile elevilor, chiar dacă acestea nu se referă la subiectul lecției. În cazul în care nu cunosc un răspuns, să fie sinceri și să anunțe acest lucru, apoi să se informeze și revină cu un răspuns bazat pe informații veridice.

PĂRINȚII

- Să creeze un spațiu deschis în care să discute și să răspundă la întrebările copiilor despre educație sexuală.

ASISTENȚA MEDICALĂ DIN ȘCOALĂ

- Să informeze părinții la adunările părintești despre educație sexuală și să-i încurajeze să abordeze aceste teme cu copiii lor.
- Să informeze elevii despre educație sexuală.

CENTRELE DE SĂNĂTATE PRIETENOASE TINERILOR

- Să organizeze seminare informative și cu părinții despre cum să discute cu copiii despre educație sexuală.

REZULTATELE DETALIAȚE ALE CERCETĂRII CANTITATIVE

RĂSPUNSURILE COPIILOR LA CHESTIONAR

Câți ani ai?

- ⊙ **14:** 19.8%
- ⊙ **15:** 21.6%
- ⊙ **15:** 24.1%
- ⊙ **17:** 16.5%
- ⊙ **18:** 13.1%
- ⊙ **19:** 6%

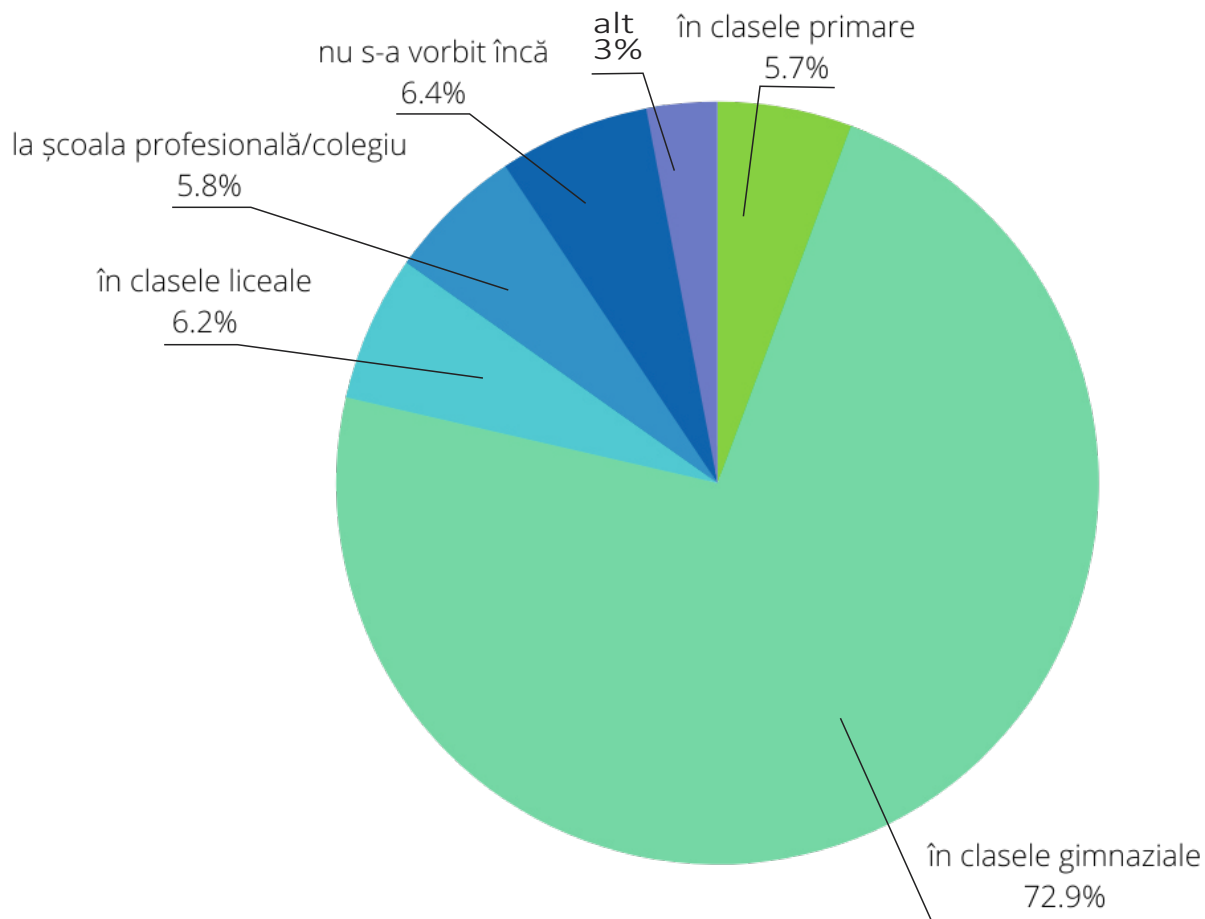
Unde locuiești?

- ⊙ **Oraș:** 65.8%
- ⊙ **Sat:** 33.9%
- ⊙ **Oraș/suburbie:** 0.4%

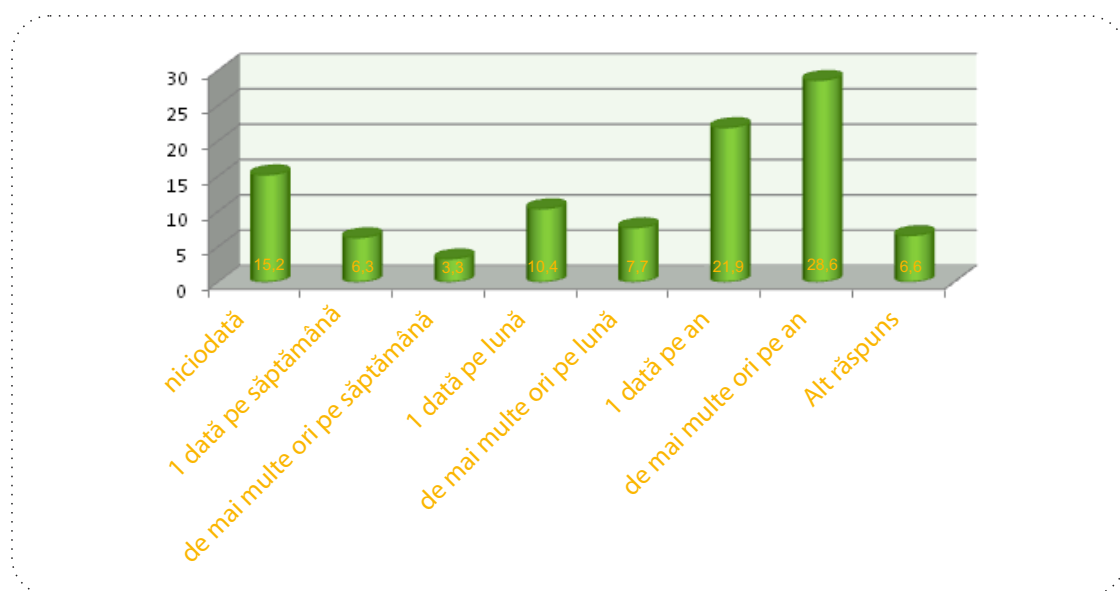
Genul tău:

- ⊙ **Feminin:** 68.4%
- ⊙ **Masculin:** 29.8%
- ⊙ **Alt răspuns:** 1.8%

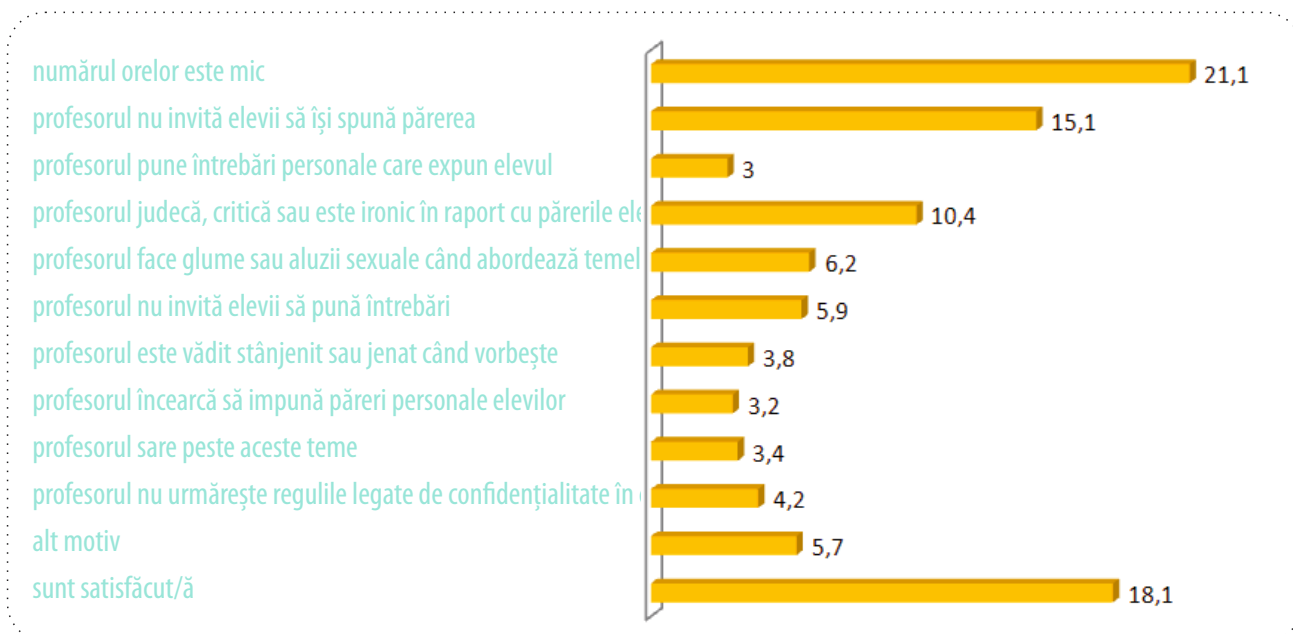
Când ai vorbit prima dată pe teme legate de educația sexuală la școală?

De câte ori discuți la școală pe teme legate de educația sexuală?

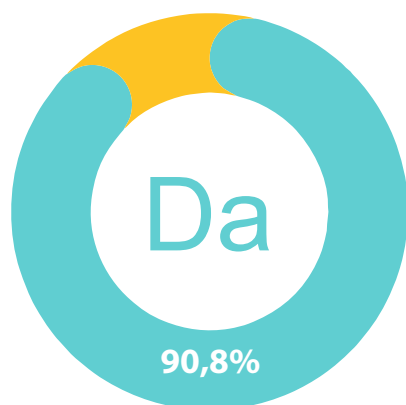
Care sunt motivele pentru care nu ești satisfăcut/ă de cum sunt abordate temele legate de educație sexuală la școală? (Poți alege mai multe variante)

În ce măsură ești satisfăcut/ă de abordarea temelor legate de educația sexuală care are loc la școală în prezent pentru tine?

Ești de acord ca educația sexuală să fie studiată/abordată în școală?

RĂSPUNSURILE CADRELOR DIDACTICE LA CHESTIONAR

Lucrați la o instituție de învățământ din:

- ⊙ Oraș: 60.1%
- ⊙ Sat: 39.9%

Lucrați la o instituție de învățământ din:

- ⊙ Învățământul profesional tehnic: 11.7%
- ⊙ Învățământul general: 88.3%

Genul dvs.:

- ⊙ Feminin: 91.4%
- ⊙ Masculin: 8.4%
- ⊙ Alt răspuns: 0.6%

Aveți vârsta cuprinsă între:

- ⊙ 20-30 de ani: 9.8%
- ⊙ 31-40 de ani: 27.3%
- ⊙ 41-50 de ani: 31.6%
- ⊙ 51-60 de ani: 23.3 %
- ⊙ 60+ ani: 8.6%

Numărul orelor dedicate în curriculum pe teme de educație sexuală în școli este suficient?

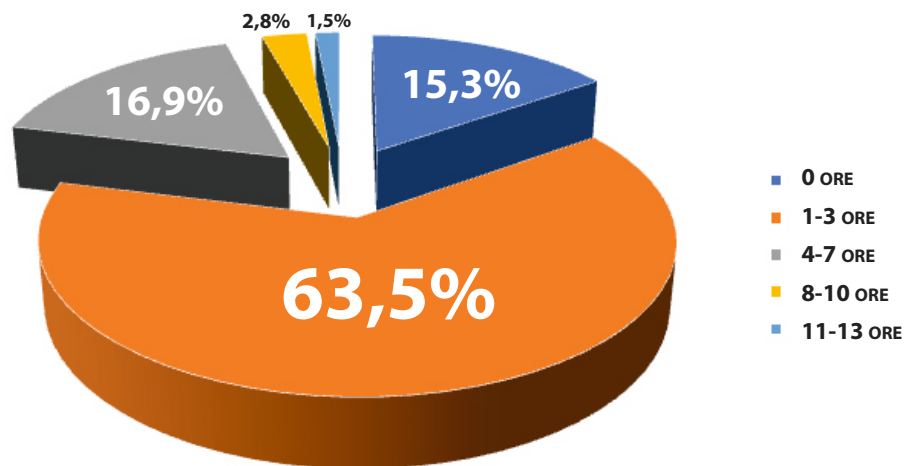
MAI DEGRABĂ SUFICIENT

43,9%

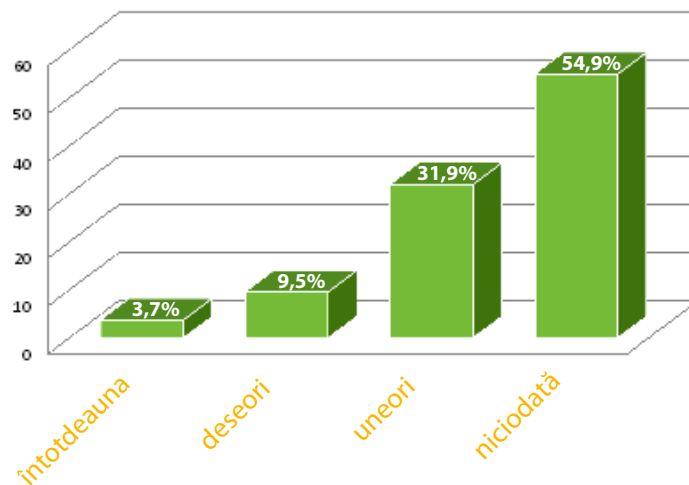
MAI DEGRABĂ INSUFICIENT

56,1%

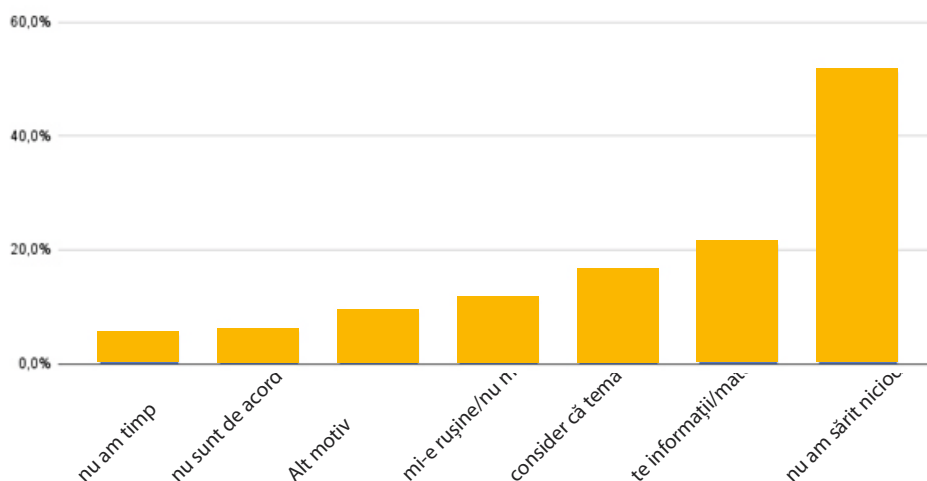
Câte ore din cadrul unui semestru dedicați dumneavoastră temelor legate de educație sexuală?

De câte ori săriți peste predarea unei teme legate de educație sexuală?

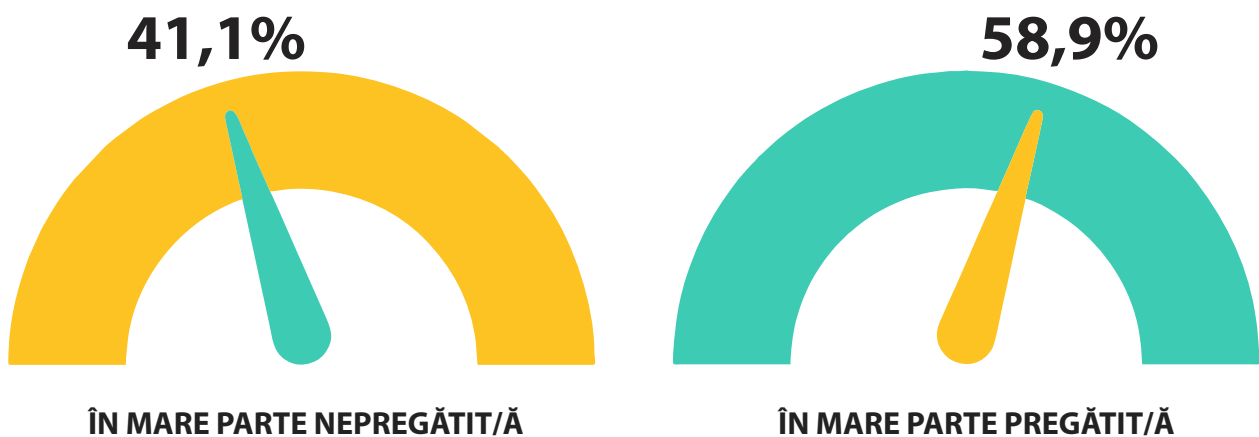
Care sunt motivele pentru care săriți peste temele legate de educație sexuală? (Puteți bifa mai multe variante)

Vă simțiți pregătit/ă profesional să predați teme legate de educație sexuală în școală?

Vă simțiți pregătit/ă emoțional să predați elevilor teme legate de educație sexuală în școală?

Ghidul de interviu semi-structurat pentru focus-grupul cu profesorii

1. Ce înseamnă pentru dvs. educația sexuală? Ce subiecte de educație sexuală le predați elevilor la școală?
2. Cum predați subiectele de educație sexuală? Cum procedați ca să creați un mediu stabil emoțional în care copiii să se simtă comod să vorbească despre asta?
3. Cum procedați atunci când elevii au întrebări sau sunt interesați de subiecte de educație sexuală care nu sunt în curriculum?
4. Cum și dacă verificați informațiile primite de la elevi? Discutați despre asta și cu alți profesori? Dacă discutați cu alți profesori, de ce faceți asta, care este scopul dvs.? Cum se păstrează confidențialitatea?
5. Ce alte provocări întâlniți când predați subiecte legate de educație sexuală? (Atitudinea părinților, perspectiva preoților, cât de pregătiți vă simțiți să predați aceste ore?)
6. Ce v-ar ajuta pentru a oferi ore de educație sexuală mai potrivite așteptărilor elevilor/mai confortabile pentru dvs.?
7. Cum evaluați o informație dacă este sau nu potrivită vârstei și sexului elevilor? Care este opinia dvs. față de activitățile de educație sexuală extracurriculare ce se desfășoară în școală? (Verificați informațiile care vor fi primite de elevi?)
8. Cât de importante sunt orele de educație sexuală pentru dvs.? Ce riscuri considerați că implică lipsa educației sexuale?
9. Credeți că educația sexuală care are loc în școală este destulă/suficientă pentru elevi?
10. Care este poziția/părerea dvs. față de predarea educației sexuale în școli? Sunteți de acord ca educația sexuală să se predea în școli? Să fie ea opțională sau obligatorie?

Ghidul de interviu semi-structurat pentru focus-grupul cu părinții

1. Ce înseamnă educația sexuală pentru dvs.?
2. Spuneți-ne ce știți acum despre educația sexuală în școală?
3. Cum are loc educația sexuală la școală? Din ce știți, ce se predă, cum se predă? Sunteți la curent cu ce cunoștințe au copiii dvs. în legătură cu educația sexuală? Ce atitudine au copiii dvs. față de educația sexuală? Cum se simte copilul/copiii dvs. în legătură cu educația sexuală în școli?
4. Discutați cu copiii dvs. despre educația sexuală?
5. Este nevoie ca la școală să fie discutat acest subiect?
6. Ce v-ar plăcea legat de educația sexuală în școală? Ce doriți pentru copiii dumneavoastră de la educația sexuală în școală? Cum doriți să se întâmple educația sexuală în școală?
7. Care este poziția/păreră dvs. față de predarea educației sexuale în școli? Sunteți de acord ca educația sexuală să se predea în școli? Să fie ea opțională sau obligatorie?

Ghidul de interviu semi-structurat pentru focus-grupul cu adolescenții

1. Ce înseamnă pentru tine educația sexuală?
2. Spune-ne despre educația sexuală primită până acum în școală?
3. Ce s-a predat, cum s-a predat?
4. Ce subiecte se discută? Peste care subiecte se trece?
5. La ce materii studiezi aspecte legate de educația sexuală? Cine predă aspectele legate de educația sexuală?
6. Ce teme ți-ar plăcea să discutați la educație sexuală? Cu cine ți-ar plăcea să discuți despre subiectul respectiv? Subiectele sunt repartizate în funcție de sexul elevilor, cum? Consideri că sunt subiecte specifice pentru fiecare sex?
7. Cum este experiența ta cu educația sexuală în școală? Ce nu îți place din această experiență? Ce ți-ar plăcea ca teme/mod de abordare?

Chestionarul utilizat pentru cercetarea opiniei și a experienței copiilor

Câți ani ai? (14, 15, 16, 17, 18, 19)

Unde locuiești? (oraș, sat)

Ești (fată, băiat, alt răspuns)

1. Când ai vorbit prima dată pe teme legate de educația sexuală la școală?
 - în clasele primare
 - în clasele gimnaziale
 - în clasele liceale
 - la școala profesională/colegiu
 - nu s-a vorbit încă
 - Alt răspuns _____
2. De câte ori discuți la școală pe teme legate de educația sexuală?
 - niciodată
 - 1 dată pe săptămână
 - de mai multe ori pe săptămână
 - 1 dată pe lună
 - de mai multe ori pe lună
 - 1 dată pe an
 - de mai multe ori pe an
 - Alt răspuns _____
3. Care sunt motivele pentru care nu ești satisfăcut/ă de cum sunt abordate temele legate de educație sexuală la școală? (Poți alege mai multe variante)
 - numărul orelor este mic
 - profesorul nu invită elevii să își spună părerea
 - profesorul pune întrebări personale care expun elevul
 - profesorul judecă, critică sau este ironic în raport cu părerile elevilor
 - profesorul face glume sau aluzii sexuale când abordează temele
 - profesorul nu invită elevii să pună întrebări
 - profesorul este vădit stânjenit sau jenat când vorbește
 - profesorul încearcă să impună păreri personale elevilor
 - profesorul sare peste aceste teme
 - profesorul nu urmărește regulile legate de confidențialitate în cadrul discuțiilor
 - alt motiv _____
 - sunt satisfăcut/ă
4. În ce măsură ești satisfăcut/ă de abordarea temelor legate de educația sexuală care are loc la școală în prezent pentru tine?
 - în mare parte nesatisfăcut/ă
 - în mare parte satisfăcut/ă
5. Ești de acord ca educația sexuală să fie studiată/abordată în școală?
 - da
 - nu

Chestionar utilizat pentru cercetarea opiniei și a experienței profesorilor

Lucrați în: (oraș, sat)

Instituția în care lucrați este de tip: (învățământul general, învățământul profesional tehnic)

Sunteți: (femeie, bărbat, alt răspuns)

Aveți vârsta cuprinsă între: (20-30, 31-40, 41-50, 51-60, 60+)

1. Numărul orelor dedicate în curriculum pe teme de educație sexuală în școli este suficient?

- mai degrabă suficient
- mai degrabă insuficient

2. Câte ore din cadrul unui semestru dedicați dumneavoastră temelor legate de educație sexuală?

- 0
- 1-3
- 4-7
- 8-10
- 11-13

3. De câte ori săriți peste predarea unei teme legate de educație sexuală?

- întotdeauna
- deseori
- uneori
- niciodată

4. Care sunt motivele pentru care săriți peste temele legate de educație sexuală? (Puteți bifa mai multe variante)

- nu am timp
- consider că tema nu corespunde vârstei elevilor
- nu am suficiente informații/materiale didactice
- mi-e rușine/nu mă simt în largul meu
- nu sunt de acord cu educația sexuală în școală
- Alt motiv _____

5. Vă simțiți pregătit/ă profesional să predați teme legate de educație sexuală în școală?

- în mare parte pregătit/ă
- în mare parte nepregătit/ă

6. Vă simțiți pregătit/ă emoțional să predați elevilor teme legate de educație sexuală în școală?

- în mare parte nepregătit/ă,
- în mare parte pregătit/ă

